LVLR[1], teoria kabatekiană şi studiul disponibilităţii lexicale (DL) în Bucovina

Cristina BLEORȚU
Universitatea din Oviedo / Universitatea din Zurich
bleortucristina@uniovi.es
cbleortu@hotmail.com
cristina.bleortu@uzh.ch

Alina-Viorela PRELIPCEAN
Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava
alinavarvaroi@yahoo.com
alina.prelipcean@litere.usv.ro

Abstract: In this paper, first of all we will present *Linguistic variation in Romanian language* (LVLR) and Kabatek's theory. Then we will formulate a methodology for the lexical availability in Romanian language. This subject is not new; it originated in France in 1950s and it studies the words that spring to our mind in response to a 'topic prompt' (the countryside, the city, food and drink, clothes etc.).
Keywords: *methodology, lexical availability, Romanian language, topic prompt.*

1. Introducere

Ceea ce ne propunem în acest articol este să prezentăm o teorie şi o metodologie pentru studiul disponibilităţii lexicale (DL) la studenţii şi elevii de pe teritoriul românesc. Acesta este unul dintre obiectivele proiectului *LVRL*. Proiectul menţionat se ocupă de studiul variaţiei lingvistice în nordul României plecând de la edificiul variaţional kabatekian; acesta a luat naştere din conjungarea a diferite teorii (Flydal 1952, Coşeriu 1955/1956, Koch şi Oesterreicher 2007).

Structura articolului este următoarea: (i) mai întâi, se prezintă noţiunea de *variaţie lingvistică;* (ii) în al doilea rând, se introduce conceptul de *disponibilitate lexicală* (de acum înainte DL); (iii) în al treilea rând, se expune metodologia folosită pentru studiul DL; iar, în cele din urmă, (iv) se trag concluziile.

2. Conceptul de *variaţie lingvistică*

Edificiul variaţional pe care se bazează proiectul nostru de cercetare este în general, cel kabatekian, care pleacă de la diferite teorii, cum s-a menţionat *supra*. În anul

[1] Pentru o prezentare a proiectului, vezi Bleorţu, García şi Prelipcean (2017). Mai multe informaţii se pot găsi şi pe pagina proiectului: https://linguistic-variation-in-romanian.webnode.es/

BDD-A28559 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:47 UTC)

1952, într-un articol, filologul norvegian Leiv Flydal menţiona trei dimensiuni ale variaţiei lingvistice: (a) cea diacronică; (b) cea diatopică şi (c) cea diastratrică. Coşeriu [1973], plecând de la acest studiu, adaugă o altă dimensiune, cea diafazică[2]. De fapt, ceea ce realizează lingvistul român, prin edificiul său variaţional, este o unire a dicotomiilor de „neîmpăcat" din lingvistica structuralistă.

Câţiva ani mai târziu, doi romaniști de la Școala din Friburg, Koch şi Oesterreicher, printr-o apropriere „simpatetică", încearcă să arate care sunt „limitele şi posibilităţile" edificiului variaţional coşerian şi adaugă o altă dimensiune variaţiei lingvistice: cea a *apropierii şi a distanţei comunicative* [Kabatek, 2015; Bleorţu, 2018]. Kabatek tot printr-o apropriere „simpatetică" consideră că nu este vorba de o altă dimensiune a variaţiei lingvistice, ci de cea de-a treia (cea diafazică) care trebuie considerată principală[3].

3. *DL* şi studiile realizate

În cadrul proiectului LVRL, în afara anchetelor semidirijate, s-a decis şi studiul DL, adică al vocabularului de care dispune un vorbitor când i se prezintă o anumită temă de comunicare. Acest lucru se datorează, în primul rând dorinţei noastre de a culege un lexic diferit de cel care apare în dicţionare[4]. În al doilea rând, un alt obiectiv este observarea cuvintelor folosite de un individ în funcţie de o temă anume, timp de două minute.

Primele studii de DL îşi au originea în Franţa, la mijlocul secolului al XX-lea. Această metodă ia naştere datorită unui grup de lingvişti care vor să axeze didactica limbilor nu doar pe învăţarea gramaticii, cum se întâmpla de multe ori, ci şi pe a lexicului. Astfel, pentru elaborarea unui lexic elementar, aceşti lingvişti au decis mai întâi includerea cuvintelor celor mai frecvente. Totuşi, din această listă lipseau multe cuvinte comune. Drept urmare, au decis să includă cuvintele disponibile în funcţie de un context sau o temă, adică, acele cuvinte care se activează în mintea vorbitorului doar când i se menţionează o anumită temă.

Această metodă este preluată, mai târziu, în Spania, în sociolingvistică, didactica limbilor şi în psiholingvistică.

4. Metodologia folosită pentru studiul DL

În cercetarea noastră se pleacă de la metodologia folosită în cadrul unui proiect panhispanic[5], cu mici modificări. Astfel, urmând paşii marcaţi de cercetările spaniole, în primul rând, s-au luat în considerare 18 centre de interes (sau câmpuri lexicale) pentru studiul DL. Acestea sunt:

(i) Corpul uman;
(ii) Îmbrăcămintea;
(iii) Părţi ale casei (fără mobilă);

[2] Este de remarcat că edificiul variaţional coşerian este foarte puţin cunoscut. Aceasta cu siguranţă este o consecinţă a faptului că *Hispanicum est, non legitur*, după cum afirma chiar lingvistul român.

[3] Prima carte a lui Kabatek în limba română expune pe larg aspecte relaţionate cu această dimensiune a variaţiei lingvistice. De aceea, vezi Kabatek (2015).

[4] În România tradiţia lexicografică este veche; începuturile sale se situează în secolul al XVII-lea. Odată cu publicarea primelor texte bisericeşti, traduse din limba slavonă, apar şi primele vocabulare bilingve alcătuite rudimentar; acestea le-au fost de folos traducătorilor de texte religioase. Astfel, de la publicarea primului dicţionar explicativ complet al limbii române (Iordache Golescu, *Condica limbii rumâneşti*) până la apariţia operei monumentale a *DLR. Serie Nouă*, partea a 8-a din 2010 (http://philippide.academiaromana-is.ro/pages/lexicografie.html) drumul lexicografiei pe teritoriul românesc a fost marcat de numeroase opere.

[5] http://www.dispolex.com/info/el-proyecto-panhispanico.

BDD-A28559 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:47 UTC)

(iv) Mobila din casă;
(v) Alimente şi băuturi;
(vi) Obiecte aşezate pe masa de prânz;
(vii) Bucătăria şi ustensile folosite în bucătărie;
(viii) Școala: mobilă şi materiale;
(ix) Încălzirea, iluminarea, mijloace de a aerisi o încăpere;
(x) Oraşul;
(xi) Satul;
(xii) Mijloacele de transport;
(xiii) Munci ale câmpului şi grădinărit;
(xiv) Animalele;
(xv) Jocuri şi distracţii; moduri de a petrece timpul liber;
(xvi) Profesii şi meserii;
(xvii) Culorile;
(xviii) Marea.

În al doilea rând, spre deosebire de metodologia propusă în proiectul menţionat, ca informatori s-au folosit studenţii de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava din toţi anii de studiu[6]. Pentru fiecare centru de interes studenţii dispun de două minute, explicându-le că orice răspuns este valabil.

Ca variabile sociale s-au luat în considerare vârsta, sexul, locul de naştere, domiciliul actual şi anul de studiu. Pentru a nu încălca principiul consimţământului informat (*principle of informed consent*), înainte de toate, fiecare informator a primit un formular de consimţământ precum cel care se prezintă în continuare:

FORMULAR DE CONSIMȚĂMÂNT

Subsemnatul _____ domiciliat în _____ legitimat cu B.I/C.I. seria ____ nr. _____ în calitate de subiect _____ consimt să particip în proiectul de investigație "Linguistic variation in Romanian".

Natura şi scopul acestei investigaţii mi-au fost explicate pe înțelesul meu de Alina-Viorela Prelipcean. Ca urmare, înțeleg necesitatea acestei cercetări la care doresc să particip atât timp cât identitatea nu îmi va fi făcută publică.

În consecință şi în condițiile precizate, îmi dau liber şi în cunoştință de cauză, consimțământul ca această anchetă să fie folosită în scopuri ştiințifice.

Certific că am citit, am înțeles şi accept pe deplin cele de mai sus şi ca urmare le semnez.

Semnătura _____ ziua ____ luna ___ anul _____

[6] Până în prezent s-au realizat toate chestionarele; persoana care s-a ocupat de culegerea lor a fost Alina-Viorela Prelipcean, asistent universitar doctor în cadrul Colectivului de Spaniolă din Departamentul de Limba şi Literatura Română şi Ştiinţele Comunicării al Facultăţii de Litere şi Ştiinţe ale Comunicării, Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava.

BDD-A28559 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:47 UTC)

Scopul acestui formular este de a le permite indivizilor să ia în considerare acceptarea sau refuzul participării în acest proiect.

5. Concluzii

În încercarea de a stabili câteva concluzii cu referire la această prezentare scurtă a proiectului LVRL şi a studiului DL la studenţii din Suceava, începem prin a constata că teoria kabatekiană pentru studiul variaţiei lingvistice este una cvasi-exhaustivă, pentru că aceasta cuprinde ideile lui Flydal, Coşeriu, Koch şi Oesterreicher. Prin considerarea dimensiunii diafazice ca principală în edificiul variaţional, este configurat un cadru amplu.

În ceea ce priveşte DL, trebuie să remarcăm că este important să vedem ce lexic se activează în mintea vorbitorilor în funcţie de un „centru de interes"; pe teritoriul românesc, din ceea ce ştim, se constată un interes deosebit pentru cuvintele din dicţionare, dar mai puţin pentru lexicul comun, folosit în contextul unei anumite teme.

În sfârşit, sub aspectul metodologic, această propunere ca posibilă perspectivă a analizei lexicului nu doar în Bucovina, ci şi în alte zone ale României, nu este ceva nou în Europa: în Franţa există studii încă din anii '50.

BIBLIOGRAFIE

Ávila Múñoz, A. M., 1999. *Léxico de frecuencia del español hablado en la ciudad de Málaga,* Málaga, Universidad de Málaga.

Bailly, D., 1997. *Didactique de l'anglais I. Objectifs et contenus de l'enseignement*, Paris, L' Hartaman.

Bartol Hernández, J. A., 2004. *Léxico disponible de Soria*, Burgos, Instituto Castellano y Leonés de la lengua.

Bleorţu, C., 2014. "Hacia una metodología sociolingüística cognitiva. El estudio del habla de La Pola de Siero", în *Revue Roumaine de Linguistique*, (LIX) 4, p. 335-350: http://www.lingv.ro/images/RRL%204%202014%20art02Bleortu.pdf

Bleorţu, C., 2015. "Necesitatea unui studiu sociolingvistic în Pola de Siero", în *Revista de Filoloxía asturiana,* p. 99-123: https://www.unioviedo.es/reunido/index.php/RFA/article/view/11100/10467

Bleorţu, C., sub tipar. ""The best speakers bake the best apple pies'. Atitudini lingvistice în Pola de Siero (Spania)".

Bleorţu, C., în pregătire. *Aproximación al habla de La Pola Siero. Variación lingüística: descripción y percepción*, teză de doctorat, Universitatea din Oviedo / Universitatea din Zürich.

Bleorţu, C., García Rodríguez, A. şi Prelipcean, A.V., 2017. "El estudio de la variación lingüística en el norte de Rumanía: un reto para investigaciones futuras", în *Meridian Critic*, 1/ 2017 (28), p. 125-133, http://meridiancritic.usv.ro/index.php?page=2017-1-ro#a16

Coşeriu, E., 1973. *Teoría del lenguaje y lingüística general*, Madrid, Gredos.

DLR, 2010. *Dicţionarul limbii române Serie nouă,* Tomul I, Partea a 8-a, Litera E (Es – Ezredeş), Bucureşti, Editura Academiei Române.

Flydal, L., 1952. "Remarques sur certains rapports entre le style et l'état de langue", în *Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap*, XVI, p. 241-258.

Kabatek, J., 2000. "L'oral et l'ecrit ─ queslques aspects théoriques d'un 'nouveau' paradigme dans le canon de la linguistique romane", în *Kanonbildung in der Romanistique und in den Nachbardisziplinen. Romanisches Kolloquium XIV*, Trier, p. 305-320.

Kabatek, J., 2002. "Oralidad, proceso y estructura", în *Pandora Oralités*, 2, p. 37-54.

Kabatek, J., 2015. *Tradiţii discursive. Studii*, ed. şi trad. C. Bleorţu, A. Turculeţ, C. de Benito Moreno şi M. Cuevas Alonso, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Koch, P. şi Oesterreicher, W., 2007. *Lengua hablada en la Romania: español, francés, italiano*, versiune în spaniolă de A. López Serena, Madrid, Gredos.

BDD-A28559 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:47 UTC)